

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การสังเคราะห์องค์ความรู้การสอนแต่งแปลบาลีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น ๒ ตอน ดังนี้

๔.๑ วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้การสอนแต่งแปลบาลีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

คำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประกอบด้วยองค์ ๙ คือ สุตตะ เคยยะ เวैयाกรณะ คาทา อุทาน อิติวุตตกะ ชาดก อัฏฐะ และเวทลสะ ซึ่งคำสั่งสอนเหล่านี้ พระพุทธองค์ ทรงสั่งสอน เวไนยสัตว์ ด้วยภาษามคธ หรือภาษาบาลี ซึ่งเป็นภาษาที่รักษาพระพุทธพจน์ พุทธศาสนิกชนผู้สนใจ จะศึกษาธรรมะของพระพุทธองค์ ซึ่งประกอบด้วยองค์ ๙ ประการ ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องศึกษาหลักการทางภาษาเสียก่อน อันได้แก่ไวยากรณ์ เพื่อนำ ไปเป็นอุปกรณ์สำหรับศึกษา พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา ฯลฯ ไวยากรณ์บาลีนั้น แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ (๑) ไวยากรณ์อย่างย่อ เช่น ไวยากรณ์ บาลีสนามหลวง (๒) ไวยากรณ์ปานกลาง เช่น คัมภีร์กัจจายนะ คัมภีร์โมคคัลลานะ คัมภีร์ปทฐปติธิ เป็นต้น และ (๓) ไวยากรณ์อย่างพิสดาร เช่น สัททนีติปริภรณ์ การเลือกศึกษา ไวยากรณ์ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งนั้น ก็มีความสำคัญกับบุคคลแต่ละกลุ่ม ทั้งในเรื่องของเนื้อหาสาระ ระยะเวลา เป็นต้น เช่น การศึกษาในกลุ่มไวยากรณ์อย่างย่อ เหมาะสมสำหรับ ศึกษาในเบื้องต้น เพื่อปูพื้นฐานสำหรับในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไป คือในระดับปานกลางกับระดับพิสดาร

การเรียนการสอนบาลี ผู้สอนจะต้องมีความรู้ด้านการแต่งบาลีอย่างรอบด้าน สามารถ นำองค์ความรู้ตามองค์ประกอบทั้ง ๙ ประการมาปรับประยุกต์ใช้ให้ผู้เรียนสามารถแต่งแปลบาลีได้ ตามที่หลักสูตรของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกำหนดไว้ อีกทั้งการสอนแต่งแปลบาลี นอกจากจะดำเนินการสอนไปตามหลักสูตรและองค์ประกอบที่สำคัญ ผู้สอนต้องวิเคราะห์ทำความเข้าใจในตัวผู้เรียน โดยเฉพาะพื้นฐานความรู้ความสามารถของผู้เรียนที่มีพื้นฐานแตกต่างกัน ผู้สอน จำเป็นต้องปรับรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมให้สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน อาจมีการปรับแผนการสอนและวิธีการสอนให้เหมาะสมตามสภาพปัจจุบัน

บาลีเป็นภาษาที่ใช้จารึกพระไตรปิฎก ผู้ประสงค์จะเข้าใจในพระไตรปิฎกต้องมีความรู้ ภาษาบาลีเป็นอย่างดีเพื่อจะใช้ภาษาบาลีเป็นกุญแจไขตู้คือพระไตรปิฎก อันเป็นหลักธรรมคำสอนใน

พระพุทธศาสนา นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตน และนำมาชี้แจงแก่ประชาชนผู้สนใจในหลักธัมมานุวัตรปฏิบัติ

ปัญหาที่เกิดจากการเรียนการสอนบาลีที่ผู้เรียนไม่สามารถแต่งแปลบาลีได้ตรงกับหลักการเรียนการสอนบาลีที่ถูกต้อง ผลที่ตามมาผู้เรียนไม่สามารถแปลความหมายหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ก่อให้เกิดการตีความผิดไปจากพระไตรปิฎก และการปฏิบัติที่ผิดคลาดเคลื่อนจากหลักการและเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา ผู้สอนวิชาแต่งแปลบาลีควรมีการประยุกต์ใช้นำพระไตรปิฎกมาประกอบเป็นส่วนหนึ่งของสื่อการเรียนการสอนบาลี เพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักเห็นความสำคัญของการเรียนแต่งแปลบาลี ควบคู่กับการศึกษาหลักธรรมที่ปรากฏในพระไตรปิฎก

หลักพระพุทธศาสนาที่รวมพระสัทธรรม ๓ ประการ คือ ปรียัติสัทธรรม ปฏิบัติสัทธรรม และปฏิเวธสัทธรรมนั้น การศึกษาเรียนรู้หลักปรียัติสัทธรรม เป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การปฏิบัติชอบตามหลักที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ นำให้ได้รับผลเป็นปฏิเวธสัทธรรมตามสมควรแก่ฐานะของบุคคลนั้น ๆ ในกระบวนการศึกษาที่ต้องการให้เกิดความรู้ความเข้าใจพระสัทธรรมได้ถูกต้องจริง ๆ จนสามารถป้องกันตนเองไว้ไม่ให้ทำตนให้วิปริตจากพระธรรมวินัย หรือทำพระธรรมวินัยให้วิปริต จำต้องศึกษามาจากหลักไวยากรณ์ทางภาษาบาลี อันเป็นภาษาจารึกคำสอนของพระพุทธศาสนาไว้ และเพื่อให้เข้าใจพระพุทธศาสนาทั้งส่วนอรรถและพยัญชนะได้ถูกต้องชัดเจน จึงสอนให้เรียนมาจากหลักไวยากรณ์บาลี หลักไวยากรณ์บาลีจึงเสมือนกุญแจไขคลังปรียัติสัทธรรม นำเข้าสู่กระบวนการสืบสานพระพุทธศาสนา คือการปฏิบัติ สัมผัสผล เผยแผ่ และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นแก่พระพุทธศาสนา

วิธีการสอนบาลี ผู้สอนสามารถนำหลักการเรียนรู้พระสัทธรรมทางพระพุทธศาสนา มาจัดทำเป็นชุดฝึก บูรณาการกับการเรียนการสอนในรูปแบบปัจจุบันที่นิสิตมีความคุ้นเคย เช่น การจัดทำบทเรียนสำเร็จรูป การจัดทำชุดการเรียนรู้ การจัดทำเอกสารประกอบการสอนที่สอดคล้องกับรายวิชาที่แตกต่างไปจากรายวิชาการแต่งแปลบาลี เป็นต้น เพื่อให้เกิดการส่งเสริมผู้เรียนเรียนรู้ปรียัติสัทธรรม มีการเรียนรู้การแต่งแปลบาลี สร้างความคุ้นเคย การอ่านการเขียนบาลี ที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้สึกรู้ว่าการเรียนบาลี เรียนพระปรียัติสัทธรรมของพระพุทธเจ้าไม่ยากจนเกินกว่าที่จะเรียนรู้ได้ ปฏิบัติสัทธรรม การประยุกต์ใช้หลักธรรม หลักการที่อยู่ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา บูรณาการกับการแต่งแปลบาลี จากประโยคเริ่มต้นไปสู่ประโยคที่มีความซับซ้อน ซึ่งจะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการประยุกต์ใช้หลักธรรมควบคู่กับการเรียนรู้แต่งแปลบาลี เช่น ปจจตต เวทิตพโพ วิญญูหิ วิญญูชนพิงรัฐเฉพาตนการปฏิบัติพระธรรมจะนำมาซึ่ง ความสงบ และ ความสุข แก่ตนผู้ปฏิบัติ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ประโยค การแต่งแปลบาลี จากคำศัพท์ที่ผู้เรียนมี

ความคุ้นเคยหลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาจะช่วยให้ผู้เรียนได้นำความรู้เกี่ยวกับการเรียนบาลีไปประยุกต์ใช้ให้เกิดการปฏิบัติธรรมด้วยตัวเอง

ปฏิเวธสังฆธรรม ผลจากการเรียนรู้การแต่งแปลบาลี การประยุกต์ใช้หลักธรรมหลักการทางพระพุทธศาสนา ที่สามารถสร้างความรู้ความเข้าใจได้ด้วยตนเอง ผลจากการเรียนรู้ นับเป็นปฏิเวธสังฆธรรมที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ผู้สอนอาจมีการประเมินอย่างเป็นระบบ หรือประเมินผล การเรียนการสอนโดยการสอบถามความรู้ความเข้าใจกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจเรียนรู้ภาษาบาลีให้มากยิ่งขึ้น สนับสนุนส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ด้านการแต่งแปลบาลีในระดับสูงต่อไป

ภาษาบาลี คือ ภาษามาคธี ซึ่งเป็นภาษาถิ่นของแคว้นมคธ ประเทศอินเดีย พระพุทธเจ้าทรงประกาศคำสอนของพระองค์ขณะที่ทรงพระชนม์ชีพอยู่ เพื่อเผยแผ่ศาสนาของพระองค์ ด้วยภาษามาคธีนี้ ในสมัยนั้นไม่มีใครเรียกภาษามาคธีว่าภาษาบาลี ต่อมาหลังจากที่ได้รวบรวมคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นปิฎกสามแล้ว พระอรธกถาจารย์ เมื่อรจนาคัมภีร์อรธกถาได้อ้างคำสอนในพระไตรปิฎก โดยใช้คำว่า “บาลี” (พระบาลี-คำสอน) เสมอ ด้วยเหตุนี้ ต่อมาก่อนหน้านี่เป็นระยะเวลาประมาณกึ่งสหัสวรรษ ท่านบูรพาจารย์ได้นำคำว่า “บาลี” (คำสอน) มาใช้ในฐานะเป็นชื่อของภาษาอีกอย่างหนึ่ง นับได้ว่าคำ “บาลี” ที่ใช้ในฐานะเป็นชื่อของภาษาจึงเกิดขึ้นมา โดยเรียกว่า “ภาษาบาลี” หรือถ้าจะนับจำนวนปีที่เกิดเป็นภาษาบาลีขึ้นมาก็เพียง ๕๐๐-๖๐๐ ปีมานี้เท่านั้น แท้ที่จริงแล้วภาษาบาลีก็คือภาษามาคธีหรือมคธภาษา

ความยุ่งยากของการเรียนบาลีมีสาเหตุมาจากความไม่คุ้นเคยกับคำศัพท์บาลีที่ปรากฏในพระไตรปิฎก แต่คำไทยมีหลายคำที่ผู้สอนสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนแต่งแปลบาลี ทั้งนี้เพราะภาษาบาลี ภาษามคธ เป็นรากฐานภาษาไทยที่คนไทยคุ้นเคยและใช้มานาน เช่น มาฆบูชา ตักบาตรเทโว ดิถี กระจายสารท เทศน์มหาชาติ กฐิน เป็นต้น การนำคำไทยเหล่านี้มาประยุกต์ใช้และฝึกหัดให้นิสิตได้แต่งและแปลขยายคำบาลี จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถสืบค้นข้อมูลเชิงลึกหรือรากศัพท์ของคำไทยบาลี และสามารถอธิบายแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับพระไตรปิฎกได้

ภาษาบาลีแต่เดิม หมายถึง พระไตรปิฎก ซึ่งเป็นคำสอนดั้งเดิมของพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าใช้ภาษามคธเป็นการสื่อความหมายในการตรัสสอน เพราะพระองค์ต้องการให้คนจำนวนมากเข้าใจคำสอนของพระองค์ จึงตรัสด้วยภาษามคธเป็นสื่อในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และปรับปรุงให้ดีขึ้น ภาษามคธที่จารึกคอสอนทางพระพุทธศาสนา จึงเรียกชื่อใหม่ว่า ภาษาบาลี เป็นภาษาที่รักษาพระพุทธพจน์ไว้ไม่ให้ขาดตกบกพร่อง

ผู้ที่มีความแตกฉานในภาษาบาลี ทำให้สามารถศึกษาค้นคว้าหลักธรรมในพระพุทธศาสนาได้อย่างกว้างขวางไม่ติดขัดทั้งอรรถะทั้งพยัญชนะ ขาบซึ่งในหลักธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่มีอยู่ในพระไตรปิฎกและคัมภีร์อื่น ๆ ได้อย่างละเอียด สามารถวิเคราะห์ความหมายของศัพท์ธรรมะที่มีอยู่ในพระไตรปิฎกและคัมภีร์อื่น ๆ ได้อย่างถูกต้อง

คัมภีร์ต่าง ๆ ของพระพุทธศาสนาล้วนจารึกด้วยภาษาบาลี ดังนั้น พระภิกษุและสามเณรหรือพุทธศาสนิกชนจึงต้องศึกษาภาษาบาลี เพื่อใช้ศึกษาพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าจากคัมภีร์นั้น ๆ ภาษาบาลีจึงได้รับความนิยมจากพระพุทธศาสนิกชนเป็นอย่างมาก การศึกษาพระธรรมวินัยและการศึกษาภาษาบาลีจึงคู่กันตลอด ต่อมาพระไตรปิฎกเริ่มได้รับการแปลเป็นภาษาไทย ในสมัยรัชกาลที่ ๓ รวมทั้งอรรถกถาและฎีกา ก็ได้รับการแปลเป็นภาษาไทยเกือบทั้งหมด พุทธศาสนิกชนจึงให้ความนิยมน่านคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาฉบับที่แปลเป็นภาษาไทยมากขึ้น ความจำเป็นในการศึกษาภาษาบาลีจึงลดความสำคัญลง การศึกษาพระธรรมวินัยกับการศึกษาภาษาบาลีจึงแยกออกจากกัน จากเดิมที่ศึกษาภาษาบาลีเพื่อนำไปแปลคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเป็นการศึกษาตัวภาษาบาลีเอง แต่การศึกษาบาลียังจำเป็นสำหรับผู้ที่ต้องการสืบค้นคำสอนทางพระพุทธศาสนาจากต้นฉบับภาษาบาลี และการศึกษาภาษาบาลีเป็นระบบการศึกษาหลักของคณะสงฆ์

ปัญหาและอุปสรรคในการศึกษาการสอนแต่งแปลบาลีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมามีปัญหาและอุปสรรค ในด้านต่างๆ ด้านหลักสูตรมีลักษณะแบ่งย่อยๆตามเนื้อหา ด้านบริหารการศึกษามีชั่วโมง ช่วงระยะเวลาเข้ามาเกี่ยวข้องกับรายวิชาอื่นๆ ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนไม่ต่อเนื่องเหมือนการจัดการเรียนการสอนแต่งแปลบาลีของสำนักเรียนบาลี ด้านบุคลากรซึ่งแยกเป็น ๒ ด้าน คือ ด้านบุคลากรที่ทำหน้าที่สอนมีจำกัดและต้องรับผิดชอบสอนรายวิชาอื่นๆ ไม่สามารถทุ่มเทให้กับการแต่งแปลบาลีได้เต็มเวลาและด้านบุคลากรที่เรียนภาษาบาลีมีเรียนรู้เพื่อให้ผ่านเกณฑ์เท่านั้น ด้านสถานที่เรียนมีความพร้อมรองรับการจัดการเรียนการสอนได้ดี ด้านสื่อและการเรียนการสอนแยกเป็น ๒ ด้าน คือ ด้านสื่อนิยมใช้เอกสารประกอบการจัดการเรียนการสอนที่มีอยู่ทั่วไป บางสื่อไม่สอดคล้องกับช่วงเวลาจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะลักษณะคำอธิบาย การนำเสนอวิธีแต่งแปลบาลีบางครั้งไม่สอดคล้องกับบริบทพื้นฐานผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนบางท่านไม่เคยผ่านการเรียนบาลีพื้นฐาน และด้านการเรียนการสอนมีผลอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ ด้านการวัดผลและการประเมินผลมีรูปแบบเดียววัดความจำ ด้านงบประมาณขาดงบประมาณสนับสนุนพัฒนาการจัดการเรียนแต่งแปลบาลี ผลิตเอกสารให้รองรับการแต่งแปลบาลีที่สอดคล้องกับบริบทผู้เรียน

สภาพการสอนแต่งแปลบาลีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา พบว่า เนื้อหาวิชามีการจัดเรียงตามลำดับความยากง่าย ผู้สอนบางท่านใช้เอกสารประกอบการสอนแบบย่อให้เข้ากับช่วงเวลาการสอน ผู้เรียนมีความรู้วิธีแต่งแปลบาลีไม่ถ่องแท้ ไม่สามารถแต่งแปลบาลีอย่างเหมาะสมเมื่อต้องการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นไม่สามารถนำความรู้หรือคู่มือไปขยายการเรียนรู้ภายนอกห้องเรียนได้ จากปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการสอนแต่งแปลบาลีของนิสิตชั้นปีที่ ๑ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา ผู้สอนจึงได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์สอนแต่งแปลบาลีโดยตรง และจากการสอบถามทั้งผู้เรียนและผู้สอนจึงพัฒนาเอกสารประกอบการสอนแต่งแปลบาลีขึ้น โดยจัดลำดับความสำคัญของวิชาบาลี กำหนดเนื้อหาในเอกสารประกอบการสอนให้ผู้เรียนที่ไม่เคยผ่านการเรียน

บาลีได้เรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมาและวิวัฒนาการของภาษาบาลี จัดเรียงเนื้อหา สอดคล้องกับแผนการสอน รายชั่วโมง เพื่อให้ผู้สอนในมหาวิทยาลัยสามารถนำเอกสารประกอบการ สอนไปปรับใช้ตรงตามความต้องการของมหาวิทยาลัย

เนื้อหาในแผนการสอนเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก โดยเริ่มต้นความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับ บาลี ไวยากรณ์ที่ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจ จากนั้นดำเนินการสอนหลักการแปล บาลีเป็นไทย ไปจนถึงหลักการแต่งภาษาบาลีแบบลัมประโยค และวิธีการแต่งฉันทบาลีเพื่อให้ผู้เรียน มีการเรียนรู้บาลีตั้งแต่ขั้นพื้นฐานไปจนถึงการแต่งแปลบาลีขั้นสูงได้ การจัดทำเอกสารประกอบการ สอนแต่งแปลบาลีจะก่อให้เกิดพัฒนาการในการจัดทำเอกสารประกอบการสอนแต่งแปลบาลีและ พัฒนาเอกสารประกอบการสอนไปสู่การจัดทำตำราแต่งแปลบาลี การพัฒนาเอกสารประกอบการ สอนแต่งแปลบาลีปรับเปลี่ยนรูปแบบ ประยุกต์เข้ากับความต้องการของผู้สอนและผู้เรียน มีการใส่ ภาพประกอบรวมถึงการปรับให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้การแต่งแปลบาลีด้วยตนเองในอนาคต ลักษณะ ของบทเรียนสำเร็จรูป

ดังนั้นการพัฒนาเอกสารประกอบการสอนแต่งแปลบาลี ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นตามลำดับ เริ่มจากการจัดทำเอกสารประกอบการสอนในรายวิชาแต่งแปลบาลีที่จะช่วยให้ผู้สอนมีคู่มือ ประกอบการสอน สร้างความสะดวกแก่ผู้สอนและผู้เรียน โดยนำเอกสารประกอบการสอนแต่งแปล บาลีไปทดลองใช้กับนิสิตชั้นปีที่ ๑ จำนวน ๒๔๕ คน และประเมินความพึงพอใจของนิสิตที่เรียน ด้วยเอกสารประกอบการสอนแต่งแปลบาลีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต นครราชสีมา สะท้อนผลการสร้างนวัตกรรมเอกสารประกอบการสอนแต่งแปลบาลี

๔.๒ ผลิตเอกสารประกอบการสอนแต่งแปลบาลีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

การผลิตเอกสารประกอบการสอนแต่งแปลบาลีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา เป็นการจัดทำเอกสารเกี่ยวกับการสอนแต่งแปลบาลีตามสภาพ ความต้องการของผู้สอนและผู้เรียน โดยภายในเอกสารประกอบการสอนที่ผลิตขึ้น ประกอบด้วย เนื้อหาแบ่งออกเป็น ๗ บท คือ

- บทที่ ๑ ว่าด้วยความเป็นมาและวิวัฒนาการของภาษาบาลี
- บทที่ ๒ ความรู้เกี่ยวกับไวยากรณ์
- บทที่ ๓ หลักการแปลบาลีเป็นไทย
- บทที่ ๔ หลักการแต่งแปลบาลีเป็นไทย
- บทที่ ๕ หลักการและวิธีการเปลี่ยนแปลงประโยคและศัพท์
- บทที่ ๖ หลักการแต่งภาษาบาลีแบบการลัมประโยค
- บทที่ ๗ หลักและวิธีการแต่งฉันทภาษาบาลี

จากเอกสารประกอบการสอนแต่งแปลบาลีทั้ง ๗ บท มีการจัดทำแผนการจัดการ เรียนรู้ประจำทุกบทที่ช่วยให้ผู้สอนและผู้เรียนมีการปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมกับช่วงเวลาการจัดการ เรียนการสอนที่มหาวิทยาลัยกำหนดไว้ และในแต่ละบทได้จัดทำแบบสรุปคำถามท้ายบท ตาราง

แสดงถึงหลักไวยากรณ์และวิธีการแต่งแปลบาลี ซึ่งผลจากการผลิตเอกสารประกอบการสอนแต่งแปลบาลีมีผลประเมินการนำไปใช้เป็นความพึงพอใจ ดังนี้

การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนิสิตที่เรียนด้วยเอกสารประกอบการสอนแต่งแปลบาลีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

ข้อมูลเชิงปริมาณ

ตารางที่ ๔.๑ ความพึงพอใจของนิสิตที่เรียนด้วยเอกสารประกอบการสอนแต่งแปลบาลีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

(n = ๒๔๕)

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. เนื้อหาถูกต้องสอดคล้องกับหลักสูตร	๓.๗๖	๐.๗๙	มาก
๒. เนื้อหายากง่ายพอเหมาะกับนิสิต	๔.๐๐	๐.๗๙	มาก
๓. เนื้อหามีความสั้นยาวพอเหมาะกับเวลาความสนใจ	๓.๔๒	๐.๗๗	มาก
๔. เนื้อหาส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ	๓.๗๙	๐.๗๐	มาก
๕. กิจกรรมส่งเสริมการใฝ่รู้ใฝ่เรียน	๔.๐๖	๐.๗๕	มาก
๖. ถูกต้องตามหลักภาษา	๓.๙๗	๐.๗๗	มาก
๗. ใช้ศัพท์เหมาะสมกับผู้เรียน	๓.๘๘	๐.๗๘	มาก
๘. ความรู้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	๔.๐๙	๐.๖๓	มาก
๙. ช่วยพัฒนาความคิดและสติปัญญา	๓.๗๙	๐.๗๘	มาก
๑๐. ขนาดรูปเล่มกะทัดรัด	๓.๙๔	๐.๘๓	มาก
๑๑. ชื่อ เนื้อหาดี ดึงดูดความสนใจ	๓.๘๔	๐.๗๙	มาก
๑๒. ภาพ/แผนภูมิ ประกอบน่าสนใจ	๔.๐๐	๐.๗๑	มาก
รวมเฉลี่ย	๓.๙๒	๐.๗๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ความพึงพอใจของนิสิตที่เรียนด้วยเอกสารประกอบการสอนแต่งแปลบาลีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๒$, S.D. = ๐.๗๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความรู้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{X} = ๔.๐๙$, S.D. = ๐.๖๓) รองลงมา คือ กิจกรรมส่งเสริมการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ($\bar{X} = ๔.๐๖$, S.D. = ๐.๗๕) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เนื้อหาถูกต้องสอดคล้องกับหลักสูตร ($\bar{X} = ๓.๗๖$, S.D. = ๐.๗๙)

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

เอกสารประกอบการสอนแต่งแปลบาลีที่จัดทำขึ้นมีเนื้อหาถูกต้องสอดคล้องกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนแต่งแปลบาลีที่กำหนดไว้ โดยภายในมีการเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหา

ยาก เริ่มต้นจากความเป็นมาและวิวัฒนาการของภาษาบาลีที่ช่วยให้ผู้เรียนเห็นความเป็นมาและความสำคัญที่ผู้เรียนและผู้สอนในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาที่เป็นรากฐานของการบันทึกคำสอนของพระพุทธเจ้าไว้ แม้ในปัจจุบันคำสอนจะปรากฏในรูปแบบของภาษาไทยแต่คำอ่านและคำเขียนยังคงไว้ซึ่งภาษาบาลี เนื้อหามีการจัดทำแบ่งเป็น ๗ บทมีความสั้นยาวตามลักษณะของการสอนที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ควบคู่กับการจัดทำตารางประกอบการอธิบายช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ง่ายขึ้น สำหรับการเสริมความรู้ความเข้าใจภายในเอกสารมีการจัดทำอ้างอิงเชิงอรรถอธิบายเพิ่มเติมให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น พร้อมกับให้คำแนะนำแก่ผู้สอนให้จัดทำกิจกรรมส่งเสริมการใฝ่รู้ใฝ่เรียนของผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนไปศึกษาอ่านเอกสารประกอบการสอนเพิ่มเติม และใช้เอกสารประกอบการสอนสนทนากับผู้เรียนในชั้นเรียน โดยยึดหลักภาษาบาลีที่กำหนดไว้ในรายละเอียดของแต่ละบท สำหรับศัพท์ที่ยากที่เคยสร้างความยุ่งยากให้แก่ผู้เรียนมีการเลือกใช้ศัพท์ที่ง่าย ๆ เหมาะสมกับผู้เรียนนำมาใช้อธิบายเสริมความรู้แก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้เกี่ยวกับบาลีไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และเห็นคุณค่าความสำคัญของภาษาบาลีที่ถูกนำมาใช้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน การช่วยพัฒนาความคิดและสติปัญญาที่เกิดจากการจัดทำเอกสารประกอบการสอนแต่งแปลบาลี มีการจัดทำไว้ในบทที่ ๗ หลักการและวิธีการแต่งฉันทภาษาบาลีเพื่อให้ผู้เรียนที่สนใจและต้องการพัฒนาความรู้ทางด้านภาษาไปสร้างสรรค์งานวรรณกรรมทางภาษา โดยอธิบายการแต่งฉันทบาลีเพื่อสร้างความไพเราะในด้านเสียงตรงตามความต้องการของผู้เรียนที่นำภาษาบาลีไปใช้ประโยชน์